

TLAČOVÁ SPRÁVA

Bratislava, 26.07.2017

Potreba systémových opatrení na zefektívnenie systému výchovného poradenstva a prevencie v SR v záujme úspešnej sociálnej inklúzie detí / mládeže, vrátane ich úspešného uplatnenia sa na trhu práce v dospelosti

Systém výchovného poradenstva na Slovensku má už 60-ročnú tradíciu, pričom Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (ďalej VÚDPaP) je dlhodobo jeho odborným a metodickým garantom. VÚDPaP o.i. vyvíja / inovuje poradenské metódy, metodiky a súčasne čerpá inšpirácie z iných, osobitne vyspelých krajín a hľadá spôsob, ako ich úspešne využiť v našej poradenskej praxi. Súčasne sa zabezpečuje ďalšie vzdelávanie pre odborných a pedagogických zamestnancov systému poradenstva a prevencie, ich supervízia, metodické usmerňovanie, poskytujú sa inštruktážne kurzy k novým metodikám.

V našich podmienkach tradične ponímame poradenstvo v školstve komplexne. Poradenský systém v školstve poskytuje komplexnú multidisciplinárnu odbornú starostlivosť deťom / žiakom až do skončenia vzdelávania a odbornej prípravy v záujme optimalizácie a stimulácie ich osobnostného, sociálneho, vzdelávacieho a profesionálneho vývinu. Systém poradenstva a prevencie v školstve zabezpečuje aj metodickú a informačnú pomoc pedagogickým a odborným zamestnancom škôl, zákonným zástupcom detí najmä v oblasti výchovy a vzdelávania, vrátane kariérovej výchovy žiakov a ich prípravy pre trh práce. Jeho integrálnou súčasťou je prevencia pred sociálno-patologickým vývinom, vrátane prevencie pred nezamestnanosťou.

V záujme zefektívnenia nášho poradenského systému sme spracovali návrhy systémových opatrení do Koncepcie rozvoja systému poradenstva a prevencie v školstve do roku 2020, a to v úzkej spolupráci so Združením zamestnancov Centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, s Asociáciou výchovných poradcov a s Asociáciou školskej psychológie. Návrh systémových opatrení bol súčasne výstupom Národného projektu VÚDPaP Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí (2013-2015), ktorý sme odovzdali na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu v marci 2016. Mnohé zo systémových opatrení sme navrhli aj do cieľov Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania Učiace sa Slovensko. Veríme, že sa nám podarí realizovať niektoré návrhy systémových opatrení, prípadne pilotne overiť čo najefektívnejší poradenský model, poradenské postupy v rámci nadväzných projektov s finančnou pomocou Štrukturálnych fondov EÚ, a to pre celú populáciu našich detí / žiakov, ktorí našu pomoc potrebujú.

Vyberáme niektoré najvýznamnejšie zistenia VÚDPaP (získané aj v rámci Národného projektu, Depistážnej analýzy a Procesnej analýzy systému VPaP) a CVTI (hlavne z EvuPP), ktoré zdôrazňujú potrebu systémových opatrení v našom poradenskom systéme v školstve, vrátane jeho finančného a personálneho posilnenia:

- V základných školách **narastá počet žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP)**, neustále sa zvyšuje miera závažnosti v oblasti porúch správania sa žiakov a rôznorodosť prejavov týchto porúch. Pritom **až 36,6 % žiakov so ŠVVP, ktorí by potrebovali odbornú poradenskú starostlivosť, sa táto starostlivosť neposkytuje**. – Pri neposkytovaní odbornej poradenskej starostlivosti týmto žiakom

TLAČOVÁ SPRÁVA

klesá úspešnosť ich sociálnej inklúzie, žiaci často nepokračujú v odbornej príprave v SŠ, zvyšuje sa ich ohrozenie dlhodobou nezamestnanosťou v dospelosti.

- Nedostatok potrebnej odbornej starostlivosti sa týka žiakov základných škôl vo všetkých 7 sledovaných krajoch Slovenska (nebol zahrnutý BSK). **Systém výchovného poradenstva a prevencie (VPaP) je personálne výrazne poddimenzovaný**, svojimi momentálnymi kapacitami nedokáže pokryť potrebu poskytovania odbornej poradenskej starostlivosti o žiakov so ŠVVP. Pritom **systém VPaP sa musí venovať celej populácii detí, žiakov**, nielen so ŠVVP. Do skupiny žiakov so ŠVVP nie sú započítaní žiaci, ktorí by potrebovali **poradenskú pomoc v procese profesionálneho rozhodovania sa**; ak by sme brali do úvahy aj týchto žiakov, bolo by percento žiakov, ktorí by potrebovali odbornú poradenskú starostlivosť oveľa vyššie.
- Podľa zistení CVTI (EvuPP) neustále **narastá počet klientov na jedného odborného zamestnanca CPPPaP**, osobitne v Prešovskom a Banskobystrickom kraji. Záujem o poskytnutie odbornej starostlivosti je mnohokrát vyšší ako sú reálne možnosti, čo spôsobuje predĺženie čakacej doby klientov na poradenskú starostlivosť. Podľa druhu školy sú najpočetnejšou klientelou CPPPaP žiaci základných škôl II. stupňa (cca 30 %).
- Najfrekvencovanejšími dôvodmi, pre ktoré triedni učitelia odporúčajú svojich žiakov do poradenskej starostlivosti, sú: **1. prejavy porúch učenia, 2. prejavy porúch správania, 3. sociálne znevýhodnené prostredie**. Oproti predchádzajúcim obdobiam výrazne narastá počet problémových dievčat.
- **Sociálna znevýhodnenosť** je veľmi vážnym sociálnym a rovnako aj psychologickým problémom žiakov na Slovensku a veľmi významne sa týka **najmä regiónov Košického, Prešovského a Banskobystrického kraja**. Najčastejším problémom v oblasti sociálneho znevýhodnenia žiakov je hmotná núdza rodiny spojená s nevýhodným postavením rodičov na trhu práce a s nízkou úrovňou ich vzdelania.
- Systém výchovného poradenstva a prevencie sa má venovať celej populácii detí, žiakov, nielen so ŠVVP. Viac priestoru treba aj na **prevenciu** pred vznikom sociálno-patologických javov, vrátane prevencie pred nezamestnanosťou v dospelosti. **Pri zanedbávaní prevencie možno očakávať výrazný nárast sociálno-patologických javov, nárast kriminality a extrémizmu, nárast tvrdého jadra nezamestnaných**.
- Treba **posilniť kariérovú výchovu u detí / žiakov, a to už od predškolského veku**. Nestačí ovplyvňovanie študijno-profesijných rozhodnutí žiakov až v poslednom ročníku ZŠ! Treba zintenzívniť poradenskú činnosť s rodičmi detí.
- Treba dopĺňať, **vyvíjať / aktualizovať metodologické nástroje** (diagnostické, poradenské, preventívne programy) potrebné v poradenskej praxi. Vytvoriť podmienky pre systematickú modernizáciu metodologických nástrojov zefektívňujúcich činnosť systému VPaP – priblížiť sa k štandardom vo vyspelých štátoch Európskej únie.

Na záver vyberáme niektoré návrhy autorského tímu aktualizovanej Konceptie rozvoja systému poradenstva a prevencie v školstve do roku 2020:

- **Nevyhnutné je zachovať a systematicky podporovať existenciu všetkých zložiek verejného systému poradenstva a prevencie**, pretože poskytujú **odborné poradenské služby bezplatne pre všetky deti a ich rodiny**, ktoré nevyhnutne takúto poradenskú starostlivosť potrebujú.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA,
VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

TLAČOVÁ SPRÁVA

- Treba **zlepšiť pracovné podmienky** pedagogických a odborných zamestnancov systému VPaP. Potrebne je zvýšiť časovú dotáciu a hodnotenie práce výchovných poradcov v školách. Navrhujeme vypracovať minimálne štandardy personálneho zabezpečenia odborných činností v CPPPaP. Bude potrebné upraviť systém merania efektívnosti práce CPPPaP a ČŠPP na základe identifikovateľných ukazovateľov.
- Vytvoriť **podmienky pre lepšiu spoluprácu** všetkých zainteresovaných zložiek pri poskytovaní komplexných poradenských služieb - multidisciplinárnu, medzi rezortnými PRO, medzirezortnú, v rámci systému VPaP.

V tejto súvislosti si dovoľujeme upozorniť na **nevyhnutnosť efektívneho využitia finančných prostriedkov EÚ na systémové opatrenia na zefektívnenie činnosti systému výchovného poradenstva a prevencie a VÚDPaP** (ako odborno-metodického garanta) **v záujme úspešnej sociálnej inklúzie mladých ľudí, prevencie pred budúcou nezamestnanosťou** (a to aj po roku 2020!).

Kontakt – Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
sekretariát: tel.: +421 02 4342 0973; sekretariat@vudpap.sk